

Dinsdag 9 mei

Ik ben al drie dagen in Elbasan, maar nu pas heb ik gelegenheid mijn dagboek te openen. Zondag heb ik met Tani het programma voor de komende twee weken vastgesteld. Vier dagen per week zijn gevuld met een managementtraining voor schooldirecteuren. De overige dagen kunnen we aandacht besteden aan lopende projecten.

Het is hier hoog zomer voor Hollandse begrippen. Daarom heb ik zondagmiddag op een terrasje gezeten met een koel pilsje en tegelijkertijd overleg gehad met Karel Roos (ICCO), die op doorreis naar Tirana was. Met hem heb ik een paar knelpunten in sommige projecten besproken, die in de komende weken opgelost moeten worden. Het was een prettige ontmoeting en eigenlijk geen vermoeiend begin van deze trip. Toch ben ik al vroeg doodmoe naar bed gegaan. Het is weer wennen, vooral aan de zomerse temperatuur. De zon staat in een wolkeloze blauwe lucht en de temperatuur ligt tussen de 25 en 30 graden.

Ook gisteren was het zomers warm. Ik ben gestart met de eerste groep van 14 schooldirecteuren, die deelnemen aan de managementtraining. Na een korte herhaling van de onderwerpen uit de training van vorige maand heb ik ze geconfronteerd met veranderingen in onze westerse maatschappij, die ook hen te wachten staan en waarschijnlijk in een nog hoger tempo dan in Nederland de afgelopen jaren. Het accent lag daarbij op de consequenties voor de rol van een schooldirecteur. Vandaag heb ik hetzelfde programma gedraaid met een tweede groep van 12 directeuren, maar met de reacties van gisteren in mijn achterhoofd ging het dit keer veel vlotter. Het kost even moeite om ze te overtuigen dat maatschappelijke ontwikkelingen nieuwe eisen stellen aan hun manier van leiding geven. Vandaag bestond de groep uit directeuren die relatief jong zijn en weinig ervaring als directeur hebben. Misschien zijn die eerder geneigd om te tonen dat ze geconfronteerd worden met nieuwe ontwikkelingen dan de oude garde. Vandaag bleek b.v. heel duidelijk dat huiswerk een probleem is. Traditioneel wordt hier huiswerk gegeven vanaf de eerste klas in de lagere school. De algemene klacht was dat in steeds mindere mate het huiswerk goed gemaakt werd. Op de lagere school ging het nog beter dan op de middelbare school, maar dan was wel de vraag wie het werk gemaakt had, het kind of de ouders.

Als ik in Elbasan ben logeer ik altijd bij Elza en Adem Paralloi. Hij is een voormalig regionaal onderwijsdirecteur en zij is onderwijzeres op een school voor gehandicapte kinderen. Hij spreekt geen Engels en zij slechts voldoende om huishoudelijke zaken te regelen. Ze wonen in een oude flat -er zijn hier overigens alleen maar oude flats- aan de rand van het centrum. Omdat ik alles te voet doe zie ik dagelijks hoe het stadsbeeld langzaam verandert. Dit keer valt me op dat er minder vuil op straat ligt dan vroeger. Rond de flat, waar ik logeer is blijkbaar een schoonmaakactie geweest. In een zijstraatje zie ik echter een berg zwerfvuil liggen. In de hoofdstraat staan echter gloednieuwe containers, die volgens het opschrift geschonken zijn door 'World Vizion' en UNDP. Zet staan op strategische plaatsen, waar eerst hopen vuil lagen. Ik zie dat ze direct vol gegooid worden, maar bij de markt staan er niet genoeg. Daar stapelt het vuil zich toch weer op rondom de containers. Toch is het een grote verbetering. Ik zie de vuilniswagens langskomen, die geschonken zijn door de gemeente Utrecht om de containers te legen. Een fgroep vrouwen met grote bezems is dagelijks in de weer om al het zwerfvuil te verzamelen. En het resultaat is goed. De hoofdstraten zijn 's avonds schoon.

Ik zie nog meer tekens van verbetering. De hoofdstraat is een half jaar geleden opnieuw geasfalteerd, maar toen zijn de putdeksels van de riolering niet meteen op dezelfde hoogte gebracht. Nu staan echter een paar mannen iedere verzonken putdeksel weer open te hakken en op te metselen. Ik zie ook dat sommige zijstraten aangepakt worden. De straat waar ik vorige keer met opgetrokken broekspijpen naar de schoolingang moest is nu geasfalteerd.

Vanmiddag heb ik op verzoek een school bezocht, die pas gerenoveerd is door CRS. Ik moet zeggen dat ik een goede indruk kreeg. Het schoolgebouw zag er keurig en fleurig uit. De klaslokalen waren sober maar met zorg ingericht. Veel wandversieringen maakten een vrolijke indruk. Ik heb er ook wat geleerd. Het is hier gebruikelijk dat je na zo'n bezoek samen iets gaat drinken in een van de vele

cafeetjes. Uit ervaring weet ik ook dat je dan dikwijls informatie krijgt die in de school nog niet gegeven is. Zo ook dit keer.

De renovatie van het gebouw bleek voor de directeur een nachtmerrie te zijn geweest. Hij had de grootste moeite gehad om te zorgen dat de aannemer niet knoeide met de bouw. De opzichter bleek van nul en generlei waarde. Zij - het was een vrouw- kwam iedere dag even kijken, maar werd door de bouwvakkers niet serieus genomen. Toevallig was de directeur zelf een ervaren klusjesman, die zag dat er geprutst werd. Dat nam hij niet en maakte er werk van. Dat leidde tot grote strubbelingen met de aannemer. Op een gegeven moment zag hij zelfs dat een plafond zo slecht werd afgestuct, dat gevaar van instorten niet denkbeeldig was. Omdat de renovatie onder schooltijd gebeurde en kinderen dus gevaar konden lopen, besloot hij groot stampij te maken. Hij dreigde de schooldeur niet te openen voor kinderen als de fouten in de bouw niet gecorrigeerd werden. Hij kreeg echter in eerste instantie geen gelijk met het argument dat er niet voldoende geld was. Ook de opzichter namens CRS gaf hem geen gelijk tot het moment dat het plafond inderdaad naar beneden kwam. Toen heeft hij een indringend gesprek met CRS gehad en zijn door hem gewenste verbeteringen aangebracht op voorwaarde dat hij verder zijn mond zou houden en het voorval niet aan de grote klok zou hangen. Het is verder goed gegaan. Alleen heeft de aannemer geweigerd aanwezig te zijn bij een openingsfeestje.

Dit verhaal is een tevens een waarschuwing aan het adres van de Stichting ECE. Op de vergadering met het bestuur heb ik besproken wat er te doen staat met de bouwprojecten. Voor de teken- en muziekschool moet een tender uitgeschreven worden om de renovatie van dat gebouw deze zomer te laten gebeuren. Het is dus zaak een goede aannemer en opzichter te vinden. In het bestuur zit de architect Gezim Jazxhiu, maar die is als aannemer ook geïnteresseerd in de tender. Hij kan dus geen opzichter zijn. Gelukkig is er een aanbod van de nederlandse stichting DRA, die ook scholen in Albanië laat verbouwen. In Tirana is namens DRA Matthijs de Vreede gestationeerd, die de verbouwingen ter plaatse organiseert. Hij kan ECE begeleiden bij het zoeken van een goede aannemer en opzichter.

Ik heb Matthijs de Vreede een paar weken geleden al ontmoet. Hij had toen juist een vervelende ervaring gehad in Tirana. Hij zat daar op kantoor om de nieuwbouw van een school in een bepaalde wijk te regelen, toen een man binnenstapte met de mededeling dat hij de aannemer was. Matthijs toonde zich zeer verbaasd en zei dat hij nog bezig was een aannemer te zoeken. Dat was niet nodig, zei de man, hij was de aannemer. Toen Matthijs uitlegde dat hij een tender ging uitschrijven en dat daarna een keuze gemaakt zou worden uit de ingediende begrotingen, werd de man kwaad. Een tender was niet nodig want hij en niemand anders zou die school bouwen. Dit was zijn gebied. Hier kwam geen andere aannemer. Toen Matthijs dat waagde te betwijfelen zei de man heel openlijk dat hij desnoods met geweld andere aannemers zou weren en de bouw zou vernietigen. Ik weet niet hoe Matthijs dit probleem verder heeft opgelost, maar ik kan het hem vragen als we een gesprek hebben over de hulp aan ECE.

Op de vergadering met ECE is ook duidelijk geworden dat er nog meer problemen zijn. De verbouwing van het vervallen huis van de Normalisti tot informatiecentrum blijkt een moeilijk oplosbare puzzel. De directeur van de onderneming in Tirana, die officieel het gebouw beheert, kan volgens zijn zeggen, geen huurcontract voor langer dan een jaar geven. Op die basis kan ECE natuurlijk geen renovatie plegen. Voor een langlopend contract is volgens de directeur de toestemming van de minister van Cultuur nodig. Dus moeten we nu naar de minister, maar veel hoop dat we daar wel slagen, is er niet. Voor de zekerheid heeft Gezim al gekeken of het niet eenvoudiger is ergens nieuwbouw te plegen. Hij dacht zelfs al een mogelijkheid te zien. Ik ben daar echter niet optimistisch over, want naar mijn idee zullen de kosten dan aanmerkelijk hoger zijn dan wat ICCO tot nu toe heeft goedgekeurd. Nu moet de oorspronkelijke begroting toch al worden aangepast, want de prijzen zijn de afgelopen twee jaar behoorlijk gestegen en er was nog geen rekening gehouden met BTW. Nieuwbouw zal volgens mij echter nog duurder zijn, maar we zullen zien. Eerst het gesprek met de minister afwachten.

In Albanië kom je toch al gauw op een ministerie terecht als je iets geregeld wilt krijgen. Dat geldt ook voor het derde bouwproject, de technische school Ali Muftiu. ICCO heeft al goedgekeurd een begroting voor de renovatie van de werkplaatsen, maar aan lege lokalen heb je niets. Voorwaarde van ICCO is daarom terecht dat duidelijk is welke machines en gereedschappen in de werkplaatsen komen en hoe ze gebruikt worden in het kader van de vakopleiding. Bovendien moet het beheer duidelijk zijn, want het Ministerie van Onderwijs wil het technisch onderwijs min of meer privatiseren.

Er is nog geen nieuwe wet, maar er zou nu wel duidelijkheid moeten komen over de eigendomsrechten in de toekomst. En dus moeten we naar het ministerie, in dit geval het Ministerie van Onderwijs. Met Karel Roos heb ik dit al besproken. Hij weet daar de weg en zal proberen een afspraak te regelen.

Voor vandaag heb ik je weer bijgepraat. Morgen brengt ongetwijfeld weer nieuws, want saai zijn trips naar Elbasan nooit.

Woensdag 10 mei

Vandaag heb ik niet veel te melden. Het is zo'n beetje een routinematige dag geworden. Ik ben op drie scholen geweest, die ik nog niet eerder heb bezocht. Ik was benieuwd wat ik aan zou treffen, want tot vorig jaar stapte je soms in een totaal uitgewoond gebouw. Dat was vandaag niet zo. Iedere school is gerenoveerd en ziet er van binnen en van buiten dragelijk uit. Wat me wel opvalt is dat ze als afspiegeling van het onderwijssysteem niet veranderd zijn.

Een paar voorbeelden.

Volgens moderne managementopvattingen dient het kantoor van een directeur dicht bij de ingang van een school te zijn. Hij is immers de eerst aangewezen om het contact met de buitenwereld te onderhouden. In Albanie moet je vrijwel altijd de trap naar boven.

De theorie zegt ook dat een directeur niet als een vorst achter zijn bureau moet tronen als hij een open gesprek wil. Ik moet hier echter nog de eerste directeur ontmoeten, die na de begroeting niet onmiddellijk plaats neemt achter een stapel papieren op zijn bureau. Vanmorgen zat een directrice zelfs op een kathedraal.

Bijna iedere school heeft een computer, maar naar mijn idee worden die niet gebruikt. De stapel papieren op het bureau zijn allemaal handgeschreven teksten en formulieren, meestal bijeengehouden in een omslagvel met een in veel kleuren geschreven titel.

Dit klinkt misschien wat superieur, maar dat is niet zo bedoeld. Het verbaast me omdat ik tegelijkertijd bespeur dat ze oog hebben voor de echte problemen, zoals de directeur van de middelbare school die me vanmorgen vertelde dat het eerste jaar al 10% van zijn leerlingen afhaakte en dat totaal 40% van school ging zonder diploma. Of de directrice van de basisschool, die zoveel sociale probleemkinderen had uit de wijk waar 70% van de ouders werkloos was.

Wat me ook opviel was dat ze geen van drieën een excuus zochten in externe omstandigheden, zoals gebrek aan leer- en hulpmiddelen.

De problemen van een stad als Elbasan werden me vanavond ook nog op een andere manier duidelijk. Ik had een ontmoeting met de arts Pajtim Celani. Hij zal de douaneformaliteiten regelen, die nodig zijn om een complete tandartspraktijk in de school Luigj Gurakuqi te installeren. Bovendien kan Richard (Skampa) een mobiele tandartsuitrusting en wat ziekenhuismateriaal sturen.

Pajtim vertelde dat hij vandaag een contract had gesloten met USAID over een hulpprogramma voor seksuele voorlichting. Dat dit nodig blijkt niet alleen uit het feit dat Albanie het grootste geboorteoverschot van Europa heeft, maar ook uit trieste cijfers over het aantal abortussen. In Elbasan - een stad van 120.000 inwoners - wordt het aantal abortussen geschat op 700 per jaar. Ik zeg geschat, want er is geen zicht op wat er gebeurt in priveklinieken en meer obscure praktijken.

Ik besluit deze dag niet met een somber geluid. Ter afsluiting een mopje dat ik vandaag hoorde, een grapje uit de communistische tijd. Een man klaagde dat het eten schaars was, want de laatste tijd kreeg hij slechts vis. Op zekere dag was hij dat beu en smeedde de vis uit het raam. De vis sprong in het water en zwom naar de zee onder de uitroep: Leve de communistische partij.

Donderdag 11 mei

Het was weer een zomerse dag. Het is zelfs laat op de avond nog benauwd, maar geen spoor van onweer zoals vaak in Nederland na een warme dag.

De trainingssessie vanmorgen verliep prima. Ik had buitengewoon geïnteresseerde toehoorders bij mijn verhaal over schoolsystemen zoals Montessori, Dalton of Jenaplanscholen. Er kwamen zelfs zoveel vragen en reacties dat ik volgende week er op terug moet komen. Het gaat dus de goede kant op.

Vandaag heb ik niet een keer meer gehoord: "Dat kan hier niet, want de wet " Of:" de regionaal directeur zegt"

Ik moet trouwens iets corrigeren wat ik gisteren in mijn dagboekje schreef. Vandaag heb ik een directeur ontmoet die niet achter zijn bureau dook, maar gewoon bij me aan tafel kwam zitten . Ik heb hem gezegd dat hij de eerste was van wie ik dat meemaakte. Zijn reactie was typerend: " Ik ben pas 3 maanden directeur, maar al vele jaren onderwijzer. Ik hou er niet van achter het bureau te zitten. Als ik als onderwijzer binnenkwam bij een directeur achter een bureau vond ik dat nooit prettig. Altijd leek het of je op het matje moest komen."

Ik heb deze man tijdens de training nog geen woord horen zeggen, maar ik weet nu wat hij denkt als hij sommige collega's hoort orakelen over de autoriteit die ze uit moeten stralen.

Deze man is sinds kort directeur op een probleemschool met bijna 1000 leerlingen. Het is een achtjarige basisschool, dus met kinderen in de leeftijd van 6 tot 14 jaar. Een groot probleem is het schoolverzuim. Bijna 8% van de kinderen, 70 tot 80 kinderen, vooral in de bovenbouw, verzuimt bijna dagelijks en zwerft rond. Hij had in overleg met de oudercommissie al geprobeerd daar iets aan te doen, maar die ouders interesseerden het echter weinig. Hij deed nu sinds april mee aan het huiswerkklasproject. Twee keer in de week kreeg een groep van 25 kinderen nu hulp bij het maken van huiswerk in een klaslokaal. De eerste resultaten waren hoopgevend. Eigenlijk had hij meer hulp nodig. Het probleem van schoolverzuim was nog nauwelijks verminderd.

Vanavond heb ik ook Gazi Maksuti gesproken. Die heeft twee weken geleden een seminar georganiseerd voor zakenmensen in Elbasan, die willen exporteren. Met medewerking van onze stichting Skampa was mr. Van Dijk van de Kamer van Koophandel uit Utrecht aangetrokken als inleider. De start van het seminar was slecht geweest. De stukken die uit Nederland gestuurd waren om te vertalen kwamen pas daags te voren aan. Gazi had 's morgens de vertalingen en het kopiëren niet op tijd klaar. Bijna een uur te laat kon de bijeenkomst toch van start gaan. Daarna was het verder volgens hem goed gegaan. De tweede dag was zelfs bijzonder goed. Niet minder dan 8 bedrijven waren na het seminar nog met Van Dijk verder gegaan om concrete afspraken te maken. Ook de lokale pers, radio en TV waren op bezoek geweest.

Zo ziet u maar. Het ene moment ben ik bezig met onderwijs, daarna met zaken. Morgen zal het wel weer wat anders zijn, want Tani belde net dat we morgen in Tirana op het ministerie van Onderwijs verwacht worden. Dat is weer wat anders.

Vrijdag 12 mei

Vannacht ben ik met een schok wakker geworden. Vlak onder mijn balkon klonk een schot. Ik sprong uit mijn bed en keek door een kier van het gordijn. Het enige wat ik zag was een politiewagen met blauw zwaailicht en een vuilniswagen, die tegen het verkeer in reed. Verder niets of niemand. Nauwelijks lag ik weer in bed of er klonk weer een schot, maar nu verder weg. Omdat het verder stil bleef ben ik maar weer gaan slapen.

Om 9 uur ben ik weer begonnen met de training van de tweede groep directeuren. Ook dit keer was duidelijk te merken dat dit een groep jongere mensen is dan de groep van gisteren. Met een zekere gretigheid luisterden ze naar oplossingen voor problemen, die gevonden zijn in alternatieve schoolsystemen. Vooral de opmerking dat je geen compleet ander systeem nodig hebt om bepaalde problemen op te lossen maakte de tongen los.

In de pauze hoorde ik ook waarom er vannacht geschoten werd. Dat was de politie, die jacht maakte op zwerfhonden. Een simpele verklaring dus en minder ingewikkeld dat ik aanvankelijk dacht. Ik heb me vannacht weer herinnerd dat ik in 1997 logeerde in hotel Skampa en dat er ook 's nachts een schot gelost werd recht onder mijn raam. Toen begon een vrouw hard te krijsen. Meer weet ik niet want toen was het aardedonker en ik zag niets. De vrouw gilte nog een tijdje maar omdat het geluid wegstierf begreep ik dat ze weggevoerd werd. Een verklaring heb ik toen nooit gehoord

Vanmiddag moesten Tani en ik naar Tirana naar het Ministerie van Onderwijs om samen met Karel Roos te praten over het Ali Muftiu-project. De stichting ECE heeft al enige tijd geld van ICCO gekregen om de renovatie van een werkplaats te voltooien, maar er is nog steeds geen plan om daarin machines te plaatsen en de vakleraren bij te scholen. We gingen er een beetje pessimistisch

naar toe, want Pien de Lange (ICCO) had verteld dat een Franse organisatie, die mee zou doen zich teruggetrokken had en Swiss Contact, een derde partner, het plan op de lange baan schoof. Gisteren stuurde Pien echter een email dat Swiss Contact toch mee zou doen en volgende maand naar Albanie zou komen om verder te praten. Op het Ministerie spraken we met Maxi Konini, de man die verantwoordelijk is voor het beroepsonderwijs. Hij vertelde ons dat de zaak toch niet somber was. Er was nu behalve Swiss Contact ook een Franse club, genaamd Development Locale Balkans, die mee wilde werken. Maxi verwachtte dat hij binnenkort met beide clubs om tafel kon zitten om het plan rond te krijgen. Naar zijn idee moest eind juni duidelijk zijn wat er mogelijk was. We wachten dus maar weer af.

Zaterdag 13 mei

Zaterdag, weekend. Tijd voor ontspanning? Inderdaad, maar niet gepland. Vanmorgen zou Karel Roos al vroeg uit Tirana naar Elbasan komen. Om kwart over negen zou hij bij Hotel Skampa zijn. Tani en ik waren dus op tijd en we zochten een plaatsje op het terras in de schaduw, want het was al heet.

Daar zaten we dus te wachten en dat duurde lang, want er verscheen geen Karel. Je weet dat in Albanie de wegen bijzonder slecht zijn en dat het niet de eerste keer zou zijn als een auto onderweg de geest zou geven. Het werd echter later en later en nog steeds geen Karel. We konden niet telefoneren, want we wisten niet waar we hem konden bereiken. Bovendien was de afspraak dat we met Karel naar het project in Bradashes zouden gaan. Daar heeft Jan Hendriks een project gestart met een pas opgericht Green Valley Association. Dat wordt een proeftuin voor groenten, bloemen en zaden. Ze zijn bezig met de bouw van een grote kas en een klein veilinggebouw, dat officieel op 16 augustus geopend zal worden. Pien de Lange (ICCO) wilde graag wat meer informatie, want Jan Hendriks had wat aarzelingen over de gang van zaken. Zowel Pien als Jan hadden me een email gestuurd met opmerkingen en ik zat klaar met de uitgeprinte emails om Karel te informeren. We zouden om half tien in Bradashes zijn, maar Karel verscheen nog steeds niet. Normaliter zouden we Sabri Sullaku, de voorzitter van de Green Valley Association, gewaarschuwd hebben dat het later werd, maar zijn telefoon werkte niet. We moesten dus maar wachten tot er iets gebeurde.

Om elf uur kwam Karel opdagen. Hij had geen pech onderweg gehad, het was al vanaf het eerste moment fout gegaan. De auto die hij geregeld had wilde niet starten. Uiteindelijk had hij een andere auto geregeld en daarom was hij twee uur later.

We troffen Sabri Sullaku bij de kassen, die juist deze week afgedekt zijn met plastic. Het zijn drie grote en een kleine ruimten, die onderling gescheiden zijn door plastic wanden. In de middelste kas waren een zestal mannen en vrouwen de grond aan het omspitten. Een kas was klaar. Voor een leek zoals ik ben zag het geheel er aardig uit. Alleen vind ik het wat griezelig dat de grond wordt omgespit tot vlak aan de plastic scheidingswand. Voor mijn gevoel steekt er zo dadelijk iemand met zijn schop door het plastic en de eerste scheur zit er al in.

Het toekomstige veilinggebouw was op plafondhoogte. Er was nog geen betonnen dak op gestort, maar de bekisting werd nu aangebracht. Half lachend vertelde Sabri dat ze op de tweede etage 'hotelkamers' wilden bouwen, maar later begreep ik dat dit misschien wel een wens is, maar niet voorzien in het huidige plan. Ook zou in het huidige plan niet voorzien in sanitaire voorzieningen en daarvoor moest nu wel een oplossing komen. Er waren zo meer van dergelijke punten. Er zou b.v. ook geen sproeiinstallatie gepland zijn voor de planten. Niet duidelijk werd me waaraan dit soort problemen te wijten waren, want aan de andere kant hadden ze de fundering voor de kassen anders gemaakt dan het Nederlandse bedrijf had geadviseerd. Dat hadden ze gedaan, zo werd me verteld, omdat ze misschien de hele kas nog een willen of moeten verplaatsen. De kassen zijn dus van mobiele fundamenteen voorzien.

Ik kan niet beoordelen of dit soort wijzigingen passen in het budget, maar duidelijk was wel dat de oorspronkelijke begroting op een aantal punten gewijzigd was. Op zich zullen verschuivingen binnen een begroting altijd voorkomen. Ik begreep dat er nu b.v. geen tractor was aangeschaft om de meerkosten te dekken. Ik moet er echter bij zeggen dat dit op geen enkele manier te controleren was,

want Sabri vertelde veel en zei dat alles OK was, maar tussen de stapel papieren lag geen bijgewerkt budgetplan of financieel verslag.

Karel maakte hierover natuurlijk een aantal kritische opmerkingen en maakte de afspraak dat ze in september een duidelijke rapportage geven over het eerste halfjaar. Hij adviseerde hen tevens contact op te nemen met andere projecten, zoals Agrinas in Pogradesz, om te zien hoe een project administratief en financieel ingericht kan worden.

Sabri Sullaku was duidelijk wat geïrriteerd over de kritische vragen en commentaren, maar beloofde toch te doen wat Karel adviseerde. Hij nodigde ons uit om met hem te gaan eten, maar Karel had geen tijd meer. Die had eigenlijk om drie uur terug moeten zijn in Tirana en het was ondertussen al half drie in de middag.

Karel bracht Tani en mij in hoog tempo terug naar Elbasan en nam haastig afscheid. Voor ons begon nu de vrije zaterdag.

Zondag 14 mei

Dagelijks krijg ik hier boodschappen via mijn email. De meeste komen van Richard van den Brink, de secretaris van onze Stichting Skampa. Doorgaans reageert hij op actuele zaken, die in mijn dagboek vermeld staan. Dit keer heeft hij echter ook een probleem.

U weet dat de gemeente Utrecht aan de stad Elbasan twee vuilnijdwagens heeft geschonken. Ik zie ze hier vrijwel dagelijks rond rijden. Juist deze week zijn er op tientallen plaatsen in de stad containers gezet en die worden goed gebruikt. De rommel vermindert merkbaar, maar twee vuilniswagens in een stad van 120.000 inwoners is natuurlijk veel te weinig. Daarom blijft op veel plaatsen, vooral in de zijstraten en pleintjes het zwerfvuil liggen. Op sommige plaatsen staan betonnen bakken, waarin ook vuil gedeponereerd wordt, maar als het even waait vliegt het rond. Bovendien zie je regelmatig mensen met een zak op de rug rondsjouwen, die in de vuilnisbakken naar wat bruikbaar zoeken.

Onze contactman bij de gemeente Utrecht is ons bestuurslid, Hans Versnel. Die wist deze week te melden, dat de gemeente Utrecht 4 stadsbussen en nog 2 of meer vuilniswagens wil schenken. Het gaat om oud materieel dat gerenoveerd wordt en in Elbasan nog jaren gebruikt kan worden.

Maar nu het probleem van Richard. Hij schrijft me: "Ik zit hier met een aanzienlijk probleem om financiering te vinden voor de ruimhartig geschonken bussen (4) en vuilniswagens (2, maar wellicht 6 ...). Ik heb geen idee waar ik het geld vandaan moet halen en Hans Versnel constateert ook dat de gemeente daarvoor geen budget heeft. Dus dat wordt brainstormen. De bussen en de trucks zijn te belangrijk om er geen moeite voor te doen."

Zittend op een zonnig terras heb ik dit weekend met Tani over dit probleem gesproken. Hij weet vrij aardig hoe bij de gemeente Elbasan de zaken liggen en kan dus waardevolle adviezen geven. Tani zag een probleem met de bussen. In Elbasan is geen vervoersbedrijf meer. Vroeger is er blijkbaar een stadsdienst geweest, maar nu is er al jaren geen openbaar vervoer in de stad. Elbasan is heel compact gebouwd, zodat ik in mijn geval bijna alles te voet kan bereiken, maar als je van het ene einde naar het andere einde van de stad wil moet je toch zeker drie kwartier lopen. Een stadsdienst zal dus zeker welkom zijn.

Tani en ik hebben dus gebrainstormd, zoals Richard vroeg. We kwamen tot de conclusie dat de bussen niet goed ingezet kunnen worden als er geen vervoersbedrijf is. De gemeente heeft al twee bussen, maar die worden nu hoofdzakelijk verhuurd om rouwstoeten te vervoeren. Op zich is dat natuurlijk ook een goede zaak, maar geen openbaar vervoer. Er moet een bedrijf zijn dat de stadsdienst runt (personeel, kaartverkoop, onderhoud). Onze conclusie was dat er daarom eerst met de gemeente gepraat moet worden over de oprichting van een vervoersdienst. Misschien hebben ze daarbij de hulp nodig van een verkeersdeskundige.

Een ander punt is de vakbekwaamheid van het nieuwe personeel. We betwijfelen of er wel voldoende deskundig personeel te vinden is, zowel chauffeurs als monteurs. Scholing zal dus zeker nodig zijn. Misschien is dat te combineren met een korte stage in Utrecht van een deel van de chauffeurs en

monteurs. Als die gezamenlijk naar Nederland komen, kunnen ze na de stage met de bussen en vuilniswagens terugrijden naar Elbasan. We kunnen dan zelfs een heleboel goederen meegeven, waarvoor we anders transportkosten moeten betalen. Op deze wijze kunnen we tevens de kosten wat verdelen over de gemeente Elbasan en Skampa.

Wat denkt u? Hebben we zinnig gebrainstormd op ons terrasje?

Maandag 15 mei

Een gewone werkdag met een Albanees begin. De sleutel van het trainingslokaal is zoek. Na een kwartier wachten komt - toevallig !!!- de coordinator, Ardian Turku, van het Danidaproject langs. Hij heeft een sleutel om ons binnen te laten, maar we kunnen niet in het lokaal zelf. Iemand moet daarvoor naar de Universiteit om een sleutel te halen. Dat gaat nog minstens een half uur duren.

Om toch iets zinnigs te doen besluit ik te beginnen in de kantine, maar daar staan nog de lege flessen en zakken chips van vorige week. Op de tafels zitten grote vlekken opgedroogde coca-cola en andere dranken. Er wordt een werkster gecharterd, die de op haar gemak de troep opruimt. Drie kwartier later dan gepland kan ik beginnen. Al improviserend, zonder hulp van een schoolbord of iets dergelijks, lukt het me toch de club aan het werk te krijgen met een moeilijke opgave: orden een aantal omschrijvingen van onderwijsdoelen, instructiemethoden en organisatievormen van een drietal schoolmodellen: Montessori, Dalton en Jenaplan.

Het is niet bijzonder warm, maar ik zweet stevig. Na een half uur komt de gezochte sleutel te voorschijn en kunnen we in ons leslokaal. Volgens de beheerder heeft het inspecteur van het onderwijsbureau het lokaal voor deze week niet gereserveerd. Hij zou niet weten dat de training ook deze week noch doorging. Ik zal hem een copie sturen van de brief waarin de data zijn vastgelegd.

De club van directeuren is ondertussen warm gedraaid en de training begint lekker te lopen. Na de pauze ontstaat er een geanimeerde discussie over huiswerk en het studiehuis. Dit onderwerp blijkt zo aan te slaan, dat ze meer willen weten. Er komen zelfs zoveel vragen en problemen, dat ik met hen afspreek het programma van a.s. donderdag te veranderen. Ik zal meer informatie geven over de nieuwe opzet van VBMO en het studiehuis in VWO en HAVO. Ook zullen we een video draaien, die laat zien hoe op een Dalton-basisschool gewerkt wordt met dag- en weektaken.

Vandaag had ik de oudere groep directeuren, die vorige week steeds wat afwachtend en kritisch was. Vandaag waren ze echter bijna hongerig om nog meer te horen. Van een pessimistische stemming was niets te merken. Dat geeft je een zekere voldoening, ook al heb ik nu een paar uur extra werk om een nieuwe presentatie voor donderdag voor te bereiden.

Dinsdag 16 mei

Een onweersbui met hevige windstoten heeft de bloesem van kastanjabomen voor mijn balkon in een vlag weggeblazen. Dat gebeurde vanmiddag rond een uur of vijf, juist toen ook een legertje vrouwen met grote straatvegers bezig was het zwerfvuil bijeen te vegen. Normaal pakken ze dat met twee plankjes bij elkaar en gooien het op een soort sleepnet dat een van hen meesjouwt om het ergens te deponeren. U begrijpt waarschijnlijk al wat er gebeurde. De bijeengeveegde hoopjes en het vuil op het sleepnet werden door de heftige windvlagen weer naar alle kanten verspreid. De bui is over. Terwijl een zwoele bries door de openstaande balkondeuren binnen komt, noteer ik wat er vandaag te melden valt.

De training vanmorgen verliep prima, maar het zou al heel vreemd zijn als er niet wat onverwachts gebeurde. Om half twaalf moesten vier directeuren onverwacht weg, want de directeur van het regionaal onderwijsbureau riep ze op voor een vergadering. Zoiets is hier normaal. De directeur krijgt een telefoontje dat hij op moet komen draven en daarvoor moeten dan alle andere afspraken wijken. Ik heb er al eens tegen geprotesteerd, maar blijkbaar niet duidelijk genoeg. Weer een puntje om met de regionaal directeur uit te praten. Gisteren was er geen sleutel en geen zaalreservering, vandaag moet zomaar een kwart voortijdig weg.

Vanmiddag sprak ik de directeur van het theater Skampa. Ik heb op zijn verzoek een aanvraag ingediend bij PUM om hulp bij de privatisering van de schouwburg en de organisatie van een toneelfestival. Namens PUM kon ik hem meedelen, dat op zich de aanvraag wel goed was, maar op dit moment het PUM geen projectgeld meer had. De aanvraag zal dus doorgeschoven worden naar volgende jaar, tenzij een ander project uitvalt. De directeur van het theater was blij met de constatering dat de aanvraag binnen de termen viel en kondigde aan dat hij het PUM zou uitnodigen iemand te sturen naar het toneelfestival dat begin november wordt gehouden. Misschien is dat een goede voorbereiding zijn voor een PUM-missie.

Ook sprak ik vandaag met Eduard Bordi. Dat is de man op het gemeentehuis, die vervoerszaken behartigt. Ik vertelde hem dat Elbasan 4 bussen kan krijgen van de gemeente Utrecht op voorwaarde dat er een deugdelijk plan is of komt voor openbaar vervoer. Hij vertelde me dat er een onderzoek geweest was, waarin vastgesteld werd dat er behoefte was aan een noord-zuid en een oost-west verbinding. Ook was er een globale berekening van de kosten, maar een concreet plan was er nog niet. Het idee om met 4 bussen van Utecht te starten vond hij heel aantrekkelijk, maar En toen kwam het antwoord dat hier regelmatig komt, als je met een idee komt: ik moest eerst met de burgemeester gaan praten. Als die er wat in zag, zou hij Eduard Bordi er wel bijhalen. Dan pas kon hij actief meewerken. Natuurlijk zal ik dat doen, maar het blijft toch een vreemde mentaliteit. En dan te bedenken, dat Tani vooraf zei, dat deze man een van creatiefste en actiefste ambtenaren was, die initiatieven durfde te nemen. Wat doet de rest dan?

Met het bestuur van ECE heb ik wat lopende zaken besproken. Met de verbouwing van het oude Normalisti-gebouw tot voorlichtingscentrum wil het niet vlotten. De directeur van dit gebouw doet niet wat hij beloofd heeft en van het ministerie van Cultuur is ook geen antwoord gekomen. Het bestuur van ECE is eigenlijk het wachten beu en wel iets anders bedenken. Ik zal Pien de Lange een email sturen om te vragen of ICCO daar problemen mee heeft. Deze kwestie sleept nu al twee jaar, alleen op het feit dat je geen garantie krijgt voor een langlopend huurcontract.

De wind steekt weer. Ik ga mijn balkondeuren sluiten.

Woensdag 17 mei

Dat was schrikken vanmorgen. Tani was ziek. We - een paar bestuursleden van ECE en Astrit Lopari-zouden om 8 uur vertrekken naar Tirana, maar in plaats van Tani verscheen zijn broer Isufi. Met de paar woorden engels, die hij spreekt kon hij me duidelijk maken dat Tani in het ziekenhuis geweest was, maar nu thuis op bed lag. Zonder tolk kon ik echter niet naar Tirana en dus moest er eerst een vervanger gevonden worden. Door bemiddeling van Vilma Tafani, die Engels doceert op de Universiteit, kreeg ik hulp van een student, Saimir Lami, roepnaam Miri.

De conversatie verliep nu vlotter. Terwijl we, een uur later dan gepland, in de auto van Isufi op weg gingen naar Tirana vertelde hij dat Tani een niersteenaanval had gekregen. In het ziekenhuis was een scan gemaakt en hij had medicijnen gekregen. Hoe ernstig het was zou echter pas tegen de avond blijken.

In Tirana hadden we een afspraak met Matthijs de Vreede, een Nederlander die sinds november in Albanie werkzaam is voor de Stichting DRA (Dutch Relief and Rehabilitation Agency). DRA is een soort werkmaatschappij voor SNV, NOVIB, HIVOS e.a. In Albanie en ook in Elbasan bouwen ze scholen en daarover wilden we praten. De Stichting ECE heeft geen ervaring met bouwprojecten en wil graag advies en ondersteuning van DRA. Het eerste project is de renovatie van de school Onufri. Er is een globaal plan, er is geld, maar nu de uitvoering.

Het werd een prettig gesprek. Matthijs de Vreede kon precies aanbieden wat ECE nodig heeft: een kritische screening van het renovatieplan, keuze uit enkele bekwame en betrouwbare opzichters en aannemers en begeleiding bij het de uitvoering. Een ervaren Albanese bouwkundige, Adem Luca, komt a.s.vrijdag naar Elbasan om een concreet plan uit te werken. Ik denk dat het bestuur van ECE a.s. zaterdag weinig moeite zal hebben met een besluit om dit aanbod aan te nemen.

Vanavond belde Tani me op. Hij was aan de beterende hand. De scan had aangetoond dat de niersteen vergruisd was en verdwenen. Hij verwachtte morgen weer present te zijn bij de training van

de schooldirecteuren. Ik hoop dat het inderdaad lukt, want tolk zijn op een training van schooldirecteuren is een vak apart.

Donderdag 18 mei

Het einde van deze missie komt in zicht. Tani was gelukkig weer present en kon voor me tolken. Vandaag heb ik de training van de eerste groep directeuren afgesloten met een verhaal over de recente wijzigingen in het Nederlandse voortgezet onderwijs en met een video over het werken met taken op een Daltonschool. Vooral de video bleek veel te verduidelijken over onze ideeën over zelfstandig werken van leerlingen vanaf de basisschool tot het studiehuis in VWO en HAVO.

De evaluatie van de training met deze groep oudere directeuren verliep uiterst plezierig. De afwachtende houding van de eerste dag was veranderd in een enthousiaste bui: ze hoefden niet meer te wachten op initiatieven van anderen, ze hadden nu ideeën en materiaal gekregen om zelf wat te doen. De kring rondkijkend zag ik dat ze het serieus meenden, maar de ervaring leert ook dat bij sommigen het enthousiasme ook weer snel verdwijnt. Niettemin spraken ze de hoop uit dat de training in oktober zou doorgaan, want het begin was er nu.

Een vraag tijdens het evaluatiegesprek was of het mogelijk was meer video's te laten zien. Daarop heb ik moeten antwoorden dat ik geen andere video's had met Albanees commentaar. Ik kan nazoeken of er geschikte video's zijn, waarbij commentaar niet nodig is of op een of andere wijze kan worden vervangen (ondertiteling misschien?).

Op het gemeentehuis kon ik vanmiddag met de burgemeester praten over de verdeling van de zending die gaat komen en over de inzet van 4 bussen, die Utrecht wil schenken. Zoals te verwachten was waren er geen problemen volgens hem. Met Eduard Bordi en Bardhyl Samaxhiu kunnen we alles regelen. Na mijn eerder gesprek met Eduard Bordi ben ik bang dat het toch moeilijker ligt dan de burgemeester denkt. Er is nog geen dienst, die het stadsvervoer gaat uitvoeren. Niettemin zal ik nog eens met Eduard Bordi gaan praten om beter te beoordelen, wat wel en niet mogelijk is. Ik denk dat het een moeizame operatie wordt als er niet van onze kant een deskundige komt, die de organisatie op zich neemt van zowel het vervoer van de bussen naar Elbasan als de inzet hier in een regelmatige stadsdienst. Mijn oorspronkelijke gedachte dat de bussen op eigen kracht naar Albanië kunnen rijden blijkt bovendien niet juist. Ik weet niet waarom, maar Richard heeft te horen gekregen dat de vervoerdiensten moeten worden. Ik ben benieuwd of ik inderdaad Utrechtse stadsbussen aantref in Elbasan als ik in oktober terugkom.

De burgemeester had overigens ook nog een verlanglijstje. De Utrechtse vuilniswagens waren welkom, maar, zo vroeg hij zich af, zijn er ook geen straatveegmachines. De hoofdwegen in de stad zijn nu opgeknapt. Als die schoongehouden worden met straatveegmachines kan het legertje vrouwen, dat nu hoofdstraten veegt, ingezet worden in de zijstraten.

Op het verlanglijstje stond ook nog een gemeentelijk voorlichtingscentrum, ideeën voor een bestemming voor de oude villa van Enver Hoxha op een olijfberg net buiten de stad, een proeftuin zoals in Bradashë en nog wat kleinere zaken. Ik heb hem geantwoord dat ik het voor zal leggen aan onze stichting Skampa en op andere plaatsen, maar dat wij afhankelijk zijn of anderen ons iets aanbieden.

Bij het weggaan kreeg ik van de burgemeester een brochure: City Profile. Het zijn statistische gegevens van Elbasan, gepresenteerd als een reclamefolder voor toerisme. De problemen van de stad komen er niet duidelijk uit, maar als je de cijfers wat nauwkeuriger bekijkt kun je er toch wat opvallende gegevens uit halen. Een voorbeeld: uit de vergelijking van het aantal leerlingen op basisscholen en op scholen voor voortgezet onderwijs blijkt dat ruim 2500 leerlingen niet naar het voortgezet onderwijs gaan. Wat betekent dat? Gaan die na de basisschool werken, zwerven, niets doen?

Vrijdag 19 mei

Het weekend kan beginnen, de training van schooldirecties is afgesloten met een [gezellig etentje](#). De club was over de training net zo enthousiast als de groep van gisteren. Het was dus een geslaagde sessie.

Met z'n allen zijn we naar een restaurant buiten de stad geweest, waar langs de rivier een gezellig paviljoen staat. Je kunt daar goed en gevarieerd eten in de schaduw van grote wilgenbomen. Het weer werkte vandaag ook mee, want het was een heerlijke zonnige dag met een behaaglijke temperatuur. Ik hoop dat we in Nederland zo'n zomer krijgen.

Op uitnodiging van de directeur ben ik vanavond te gast geweest bij een voorstelling van de middelbare school Christofodori in Theater Skampa. Gisteren is een serie van 11 voorstellingen gestart, iedere avond een andere middelbare school. Een jury beoordeelt de prestaties en eind mei is de finale.

Het is de eerste keer dat ik zo'n voorstelling in Elbasan meemaak en het is me goed bevallen. De school presenteerde een show van liedjes en sketjes, die een behoorlijke kwaliteit had. Geen playback, alles live gepresenteerd. Niet ieder onderdeel was even perfect maar de show als geheel werd vlot gepresenteerd.

Toevallig zag ik gisteravond in de brochure van de gemeente dat theater Skampa gebouwd is in 1938, een goede akoestiek heeft en bijna 300 zitplaatsen telt. Die waren allemaal bezet door leerlingen en familieleden, die voor een gezellige sfeer zorgden. Opvallend was de aanwezigheid van een vijftal agenten, die echt rondwandelden om de orde te handhaven, ook tijdens de optredens. Ze hadden een rustige avond..

Een agent trad op toen een grootmoeder tijdens een nummer naar voren kwam. Ze werd heel beslist teruggestuurd. En een klein kind dat met een paar rozen het toneel opklauterde werd door een andere agent uit de zaal gestuurd.

De show was een bonte mengeling van liedjes, sketches en dansjes. Het geheel was duidelijk op westerse muziek georiënteerd. Slechts een onderdeel was typisch Albanees. Dat was een soort bruiloftsdans in traditionele kledij. Alle overige nummers zou je zo op een voorstelling in Nederland ook kunnen zien, behalve de dansnummers. Die werden naar onze maatstaf houderig uitgevoerd. Misschien komt dat omdat er in Elbasan geen balletschool is en dus een zekere danshistorie mist. Misschien is het een idee voor de stichting ECE om hier een balletschool te starten.

Zondag 21 mei

Zondag, laatste dag. Telkens weer een dag voor laatste gesprekken en afspraken. Een dag om de balans op te maken.

Met het bestuur van de stichting ECE heb ik gisteren al uitvoerig gesproken over twee grote klussen die van start moeten gaan. Allereerst de renovatie van de Onufrischool. Alex stuurde deze week de boodschap dat hij er in geslaagd was het verlanglijstje voor muziekinstrumenten van de directeur, Astrit Lopari, te realiseren. Daaronder waren zelfs piano's, die gehard waren tegen klimaatverschillen. Nu het gebouw zelf nog.

Het aanbod van DRA in Tirana om als adviseur ECE terzijde te staan, werd dankbaar geaccepteerd. Het is voor ECE de eerste keer dat ze verantwoordelijk zijn voor een renovatie, die zo'n f.200.000 gaat kosten. Het duurde wel even voor dat duidelijk was wat er allemaal moet gebeuren om een goede aannemer te vinden, een goed bestek te hebben en een goede controle op de verbouwing. Gezim Jaxzhiu, de architect in het bestuur, gaf heel duidelijke en gedetailleerde aanwijzingen, maar hij kan niet voor ECE de renovatie leiden, want hij is ook aannemer en wil in aanmerking komen voor de opdracht. Daarom is een aparte commissie gevormd, die geleid wordt door Adem Paralloi. Als voormalig regionaal directeur van het onderwijs heeft een zekere ervaring met scholenbouw. Bovendien heeft hij twee goede adviseurs. Tani zal met hem de procedures en organisatie helpen en Adem Luca (DRA) zal technische ondersteuning geven. In de begeleidingscommissie zitten in ieder geval Stefan, de penningmeester, en Astrit, de directeur van de school. Adem Paralloi zal nog nagaan of er nog anderen gevraagd kunnen worden voor de begeleidingscommissie. Dat kunnen vertegenwoordigers zijn van de ouders, het gemeentebestuur, het centrale schoolbestuur of andere belanghebbenden.

Er is een duidelijke scheiding gemaakt tussen het werk van Adem Paralloi met zijn commissie en het bestuur van ECE, om te voorkomen dat Gezim Jazxhiu in een dubbelrol terecht zou komen, als potentiële aannemer en als bestuurslid. Dat geldt niet voor het project 'Informatiecentrum'. of zoals we tot nu toe meestal zeiden: het gebouw van de 'Normalisti'. Dat project heeft een andere wending genomen, want vanuit Tirana is ook deze week geen uitnodiging gekomen voor overleg. Toevallig bleek deze week, dat ECE misschien terugkan naar de oorspronkelijke opzet: een informatiecentrum bij de Luigj Gurakuqischool. De kindercrèche, die er in gevestigd was, is naar elders verhuisd en nu zou het gebouwtje bestemd zijn voor studieruimte voor de studenten van de pedagogische school, die intern zijn. Het plan is nu te onderzoeken of dit gebouwtje verbouwd kan worden tot een stedelijk informatiecentrum, waarin op de begane grond op bepaalde uren studieruimte voor studenten geboden wordt en op de eerste etage ruimte is voor cursussen en andere activiteiten van ECE. Gezim en Anastas zullen dit plan gaan bespreken met Kozma Hakani, de regionale onderwijsdirecteur. Als dit plan niet haalbaar is, zal onderzocht worden of er nieuwbouw mogelijk is bij de Naim Fresheri-school, maar naar mijn mening is het eerste voorstel het beste.

Vandaag heb ik kantoor gehouden op een terras. Om 10 uur ontving ik de onderwijsinspecteur, die de managementtrainingen organiseert. Ik heb hem gevraagd waarom de tweede week een en ander fout liep. Zijn antwoord was dat door ziekte van collega's hij opdracht kreeg om andere dingen te doen. Ik heb hem daarop geantwoord dat ik dan toch minstens een boodschap verwacht had en iemand anders met de sleutel. Daarop moest hij het antwoord schuldig blijven, want hij had slechts gedaan wat zijn baas hem opdroeg. Ik heb hem voorgesteld een managementcursus te geven aan alle inspecteurs. Dat vond hij een goed idee, maar hij had geen idee of zijn baas er iets in zag. Overigens wist hij te vertellen dat hij van de directeuren uitsluitend positieve reacties had gekregen. Hij had wel een vraag gehoord: Of de directeuren geen vergoeding kregen voor het volgen van de training. Dat gebeurde immers bij andere trainingen, zoals bij SOROS. Volgens de inspecteur doet SOROS dat om de directeuren te motiveren. Op mijn vraag hoelang die motivatie na de training nog duurde, zei hij dat hij daar niets van merkte.

Op mijn terras had ik vervolgens een gesprek met Anastas en Stefan, die weer wat recepten voor nieuwe brillen hadden ontvangen. De brillenactie blijft een succes. Voor degene, die niet weten wat onze brillenactie is: het is een mogelijkheid voor kinderen/studenten en leraren om voor \$5 een bril te krijgen in Nederland. Ik krijg daarom telkens op het einde van een trip een stapeltje recepten mee. Dit keer zijn het er 29.

Gazi Maksuti kwam ook langs. Hij bracht foto's en een videoband met TV-verslag van het seminar over in- en export dat Wim van Dijk uit Utrecht verzorgde. De foto's zullen gebruikt worden om te publiceren op onze internetpagina.

Mijn laatste gast was Eduard Bordi, de man voor openbaar vervoer. Hij zal in de komende weken de contactpersoon zijn met de gemeente Utrecht om de bussen en vuilniswagens naar Elbasan te laten transporteren. Hij lijkt me een kordate man, maar hij zal het ongetwijfeld moeilijk krijgen met de verschrikkelijke bureaucratie, die hier heerst. Ik heb hem echter op het hart gedrukt vol te houden en goed te communiceren met Utrecht, omdat het GVU de bussen op korte termijn kwijt wil. Als Elbasan niet op tijd reageert, zouden de bussen wel eens een andere bestemming kunnen krijgen. Eduard begreep het en concludeerde dat hij morgen een fax op zijn telefoonnummer moet zetten, anders zullen faxen op het centrale adres verdwijnen of te laat bezorgd worden.

Tijd om af te sluiten. Ik denk dat er weer een klein stapje gezet is op de lange weg, die Albanie nog te gaan heeft voordat het op eigen kracht zijn toekomst kan bepalen.

Naschrift

Anastas Paparisto kwam vlak voor mijn terugreis vertellen dat het plan voor het informatiecentrum door Kozma Hakani (Directoraat onderwijs) goed ontvangen was. Het is echter niet mogelijk het gebouwtje bij de Luigj Gurakuqischool te renoveren; dat zal gebruikt worden voor uitbreiding van de kostschool. Het bouwterreintje bij de Naim Fresherischool is echter wel beschikbaar en kan door ECE gekocht worden. Voor de zekerheid heb ik Anastas aangeraden niet te beginnen met bouwen voordat een koopakte getekend is. Volgens mij kan Kozma Hakani geen grond verkopen, dat zal het Ministerie

van Onderwijs wel over moeten beslissen. Als dat net zo traag werkt als het Ministerie van Cultuur zal er nog heel wat water door de Skumbini stromen voordat het informatiecentrum geopend kan worden.